

1

HAN SIDDER STIFT, uden at berøre stoleryggen, og stirrer på skærmen. Hvor længe? Fem minutter, ti, en halv time? Der er koldt i skuret. Han skulle jo bare tjekke sine mails og bestille et sygesikringsbevis, ikke arbejde for alvor. Øjnene løber i vand, og bogstaverne flyder ud. Som så ofte før spekulerer han på, om det er et eller andet i omgivelserne, han ikke kan tåle, eller den betændelse på hornhinden, som af og til gør ham helvede hedt.

Uden for vinduet piler en korsedderkop op og ned ad tråden til sit forsøvede net. Dens destination ligger fast, som hans egen for lidt siden, da han endnu ikke havde åbnet svaret fra forlaget: "Messeudvalget sagde nej tak, så du slipper denne gang." Redaktøren har forsøgt at få det til at lyde indforstået (du hader jo den slags, ikke). Jo, gu gør han. Men han ved også, at samme redaktør har et stort ord at skulle have sagt, og at beslutningen betyder en nedprioritering fra forlagets side. Bliver så det næste, at de ikke vil udgive ham?

Kroppen lader sig ikke længere tøjle, og han må afbryde, skønt han har lovet det med sygesikringsbeviset i mindst en uge. Går udenfor.

Ada og han er de sidste, der holder ud i den lille koloni. Alle andre flytter hjem omkring 1. september, men hans kone vender ham konsekvent ryggen, når han begynder at snakke om neddroslingsprojekter, som om det var hende, han ville lukke for. Og lige så sikkert er det, at hun på den første tur herop om foråret læner sig tilbage i sædet, trækker vejret helt

igennem, som om hun ikke har kunnet ånde hele vinteren og udsender en kraftig lugt af liderlighed, men det sidste har han aldrig fortalt hende.

Allerede længe før man når frem til "reservatet", som de kalder det, må farten tages af på grund af Digevejens ringe vedligeholdelsesstand, og hvis det ikke var for postkasserne på højre side, som hver især markerer en snørklet, flere hundrede meter lang indkørsel til et hus skjult af selvsåede birke, ville man antagelig anse området for uvejsomt vildnis. På modsatte side rejser diget sig som ryggen på et sovende fortidsdyr. I dets græspels anes tynde skilninger, hvor beboerne har forceret det på vej til parcellernes private strande.

Det varede faktisk flere år, før han introducerede Ada til stedet, havde nok nærmest glemte dets eksistens, undtagen den ene gang om året ejendomsskattebilletten dukkede op. Plejede blot at betale og køre derop på en af sine ensomme ture, dem han, som så meget andet, aldrig blev stillet til ansvar for af omgivelserne i respekt for den hellige inspiration.

Han husker ikke nøjagtigt, hvornår hun var med første gang, kun hendes tavshed mens hun inspicerede skurvognen og trak ærmerne ud over hænderne for at feje brændenælderne væk på vej ned til sumpen, hvordan hun smed skoene og balance-rede over en knækket træstamme, der var landet på tværs af den andemadsdækkede flade, næsten som en fælde.

– Pas nu på! udbrød Per, men hun var i sin egen verden. Husker også det første, hun overhovedet sagde, da de var kommet tilbage til vognen, og han havde tændt for gassen. Ordene faldt præcist, med lige stor vægt på hver stavelse, blikket direkte og registrerende:

– Er hun levende for dig her?

– Hvad mener du?

– Helene. Var det jeres drømmested? Er det derfor, du aldrig har fortalt om det?

– Selvfølgelig er det ikke det. Så havde jeg da ikke taget dig med. Lige i starten kørte jeg af og til herop, men det har hele

tiden været min mening at sælge det, jeg fik bare ikke gjort noget ved det. Nu er det ... Han trak på skuldrene.

– Der er tre muligheder, skar hun igennem. – Ét: Du beholder det som et helle, hvor du kan være alene med din længsel. Han rejste sig og ville protestere.

– Hold nu op, fortsatte hun, – jeg gider sgu ikke alle de omsvøb. To: Vi sælger det, som du havde planlagt. Tre: Vi gør noget ud af det sammen. Men kun hvis du kan finde ud af at skille tingene ad, så jeg ikke hver anden dag skal finde dig med fugtige øjne i en krog.

– Ærligt talt, det er hundrede år siden.

2

JEG KAN HUSKE, da I købte grunden, og vi blev slæbt derud alle sammen.

– Er det virkelig nødvendigt? sukkede far, da Helene ville helt ned til den anden ende og rundt om det der vandhul.

– Der skal være en bænk, sagde hun, – så vi kan sidde og se på frøerne.

– Siden hvornår er du begyndt at interessere dig for natur? spurgte mor. Hun talte til Helene, men det var dig, hun så på, næsten som om hun bagte på dig. – Det må være din fortjeneste, Per. Helene var ikke engang til at få med på skovtur, da hun var barn.

– Det kan man da ikke sammenligne, sagde Helene. – Det er noget andet, når det er ens eget.

– I er sandelig ikke bange af jer, mente mor. – Kan man bygge helårs på det?

Du svarede ikke, betragtede bare Helene og så ud, som om du ønskede jer langt væk.

Det er hendes idé, tænkte jeg, Helene får altid sin vilje. Det kan godt være, at de lyder lidt sure, men i virkeligheden slikker de den jord, hun træder på. Det har de altid gjort.

– Skal I så have udhulet en træstamme til kano? spurgte Heine og gav sig til at hoppe op og ned på noget, der lignede et hjælpeløst forsøg på at kreere en tømmerflåde. Og alle så på hans klovnenummer og slap væk på den måde. Heine, kleine, klumserøv. Han beundrede hende også.

Far var trippet nærmere. Han stod på tæer, som om han

ved tankens kraft kunne lette de blanke, brune sko fra sumpen,
mens han slog om sig efter myggene.

3

YDMYGELSEN SIDDER i mellemgulvet og standser den frie gennemstrømning, så åndedrættet bliver kort og abrupt. Han ser et billede af gravide kvinder under fødselsforberedelse for sig, deres insisterende gispen. Lægger en seddel: "Cykler!" Når han kommer tilbage, vil Ada være taget af sted og have svaret noget lige så kort. "Knokler" for eksempel. "Cykler og knokler, de gik sig en tur" kommer han til at synge, forlægger rytmen til pedalerne og tramper hurtigere og hurtigere, stadig med den fortærskede børnesang i blodet, "turen var lang, cyklers bukser sprang", til skjorten klistrer til nakken, og det sortner for øjnene. Men han får ikke bugt med melodien. Den forfølger ham resten af dagen og natten med og er det første, han mærker i kæberne, da han vågner for at gå ud og tisse. Hvor han hader den måde, hjernen fængsler ordene på, hovedpinen som konsekvens af et sidste, latterligt forsøg på kontrol. Hvis han endelig gav slip, ikke at han er i stand til det, ville det så føles som et fisketrawl, der er gået hul på, så sildene fosser ud og væk, mens nettet hænger slapt tilbage? Ville det overhovedet være ham? Og ville det være mere skræmmende end den tilstand, han er i nu? Hvor fristende at give los, hvis han altså kunne. Han tænder en Kings og vandrer rundt i den lille stue. Slippe forventningerne og gå til bunds. Han ser op ad indkørslen og aner et svagt morgenlys på himlen. Et mågeskrig markerer havets nærhed, en af færgefuglene må have forvildet sig på afveje.

Færgefugle! Han smager på ordet, en mulig titel? Nar! Der

bliver ikke flere titler, ikke flere anstrengelser, ikke flere ture rundt om bordet, hvor du leger med muligheder, skriver hver enkelt med klodsede typer på karton, studerer den fra alle vinkler, tænker faldgruberne igennem og siger den højt for at høre, hvordan det lyder, når en kunde beder om den i boghandelen. Latterlige nar! Som om et eneste væsen interesserer sig for dine titler. Elleve romaner. Måske vil nogen engang skrive om ham som om Bodelsen: Og så holdt han op, pludseligt, som om angsten havde bemægtiget sig ham, eller kilden var tørret ud, samtlige forsøg på at få ham til at give et interview endte lige resultatløse. Eller vil nogen genudgive hans samlede værker, når han er død, som man gjorde med Johannes Madsens, hvem ingen interesserede sig for, mens han drak sig sindssyg og sov ind i sit eget ugegamlе pis?

Han tværer cigaretten ud i askebægeret og brænder bevidst fingerspidsen som en afstraffelse af sig selv for endnu en gang at være i færd med at dagdrømme, han vil hugge drømmens nerve over i dette sekund, afbryde forbindelsen til tænkte takketalere, beskedne buk og originale ord for glæden og ydmygheden over, at nogen kan bruge hans finurligheder til noget. Pis og storhedsvanvid! Ikke engang hans eget forlag regner ham for vigtig nok til 25 minutter på messen. Han er middel-, middel-, middelmådig, en lille luftning i litteraturen, et komma mellem de store stemmer. Foragtet? Nej, ikke engang, blot ligegyldig.

Ada er blevet i byen i nat, en teatertur med veninderne, ville være fri for at køre. Trænger nok også til at se nogen smile. Dejligt ikke at være nødt til at forstille sig, når han har det som nu. Hun forstår ikke, at han tager sådan på vej, giver ham af og til en ordentlig skideballe: Hvad piber du for? Går du ikke her og foretager dig det, du har mest lyst til? Kender du ikke en del, der ville give deres højre arm for at have elleve romaner stående på hylden? Tag dig dog sammen, mand, og interessér dig for noget andet end dig selv.

Helene var helt anderledes. Men alt var også nyere dengang,

lysere, han husker euforien, når manuskriptet var antaget, de ukontrollable dagdrømme, og som udgivelsen nærmede sig, de bittesmå rustpletter, dannet af bevidstheden om dets svagheder og redaktørens bemærkninger i margin, dem han havde forsøgt at imødekomme, men ikke altid havde evne, endsige vilje til. Der burde ikke være forbehold overhovedet, og dem der alligevel var, blev siddende som usynlige metastaser gulfende løs af hans skrøbelige identitet.

Og de sidste dage før, tyndskiden, manglen på appetit, sovepillerne, Helene, som strøg ham voksent over håret, pludselig hans mor, selv om det var på den tid, hvor maven rundede, og han hver dag blev overmandet af beskyttertrang, når hun vendte hjem og med besvær krængede overtøjet af sig.

– Det skal nok gå, sagde hun og lod, som om hun sov, når han stod op, før fanden fik sko på, for at hente avisen, dirrende, så han ikke kunne hælde vandet på kaffen. Nej, ingen henvisning i den lille manchete foroven, der somme tider lover en spændende anmeldelse i kulturektionen. Så blev det heller ikke stort denne gang, men mindre kunne gøre det, og han opgav kaffen og åbnede dagbladet, næste, næste og næste side, sveden dryppede ned på tryksværten, avisen havde aldrig lugtet så kraftigt, og han bladrede forfra og forfra, men fandt ingenting, og rystelserne koncentreredes i en tung klods, som fyldte hele overkroppen ud og forhindrede ham i at trække vejret, så han måtte sætte sig og tage hænderne op til ansigtet, klappe sig selv, som når man vækker nogen til live efter narkose, og der var stadig følelse i kinderne, selv om det for få sekunder siden havde mindet om dengang, han som dreng besvimelede efter et løb på idrætsdagen, og alting blev hvidt, og følelseløsheden, kulden og den velsignede fred havde sit udgangspunkt helt oppe under hårrødderne.

Denne gang udeblev freden. Der fulgte et efterskælv, hvis dønninger fortsatte ugen efter og ugen efter igen, da han havde fået lidt mere styr på sig selv, men stadig stod først op om morgenen og stadig fik fred til det, selv om barnet nu tryk-

kede så forfærdeligt på Helenes blære, at hun uvægerligt måtte styrte ud på badeværelset. Han pålagde sig selv at brygge kaffen, riste brødet og sætte sig ved bordet som enhver anden morgen, hvor læsningen af avisen indgik som en naturlig del af ritualet, ikke noget med at flå den op, og så endelig – med kaffen dampende og kvalmen, der gjorde, at han ikke kunne drikke af den – tog han fat i første side, og efterskælvet satte ind, svagere og svagere som dagene og ugerne gik, men det var der, det lå på lur og kunne aktiveres blot ved et betænksomt ord, som i Olavs brev: “Nu er bogen vel udkommet, og du er på alles læber, tænker jeg”, der fik ham til at rødme af skam, fordi han ikke havde levet op til nogens forventninger, allermindst sine egne.

Men det var kun hans anden roman, og han kom igen, trangen var jo for stor, og det måtte vel være et spørgsmål om tid. Et enkelt interview i et ugeblad, han fniste lidt over det, engang skulle verden få at se. Tænk, om han havde vidst, at han ville skælte endnu så mange år efter!

For første gang at møde formuleringen “Tidligere udgivelser”! Han bladrede op hver halve time for at sikre sig, at der virkelig stod sådan. Så turde man kalde sig forfatter. Nu er det nærmest pinligt, så mange titler usynligheden har ædt i samme øjeblik, bogen er udkommet. Det føles, som om skriften bliver svagere og svagere for hvert sekund. Han lukker bogen i, lægger den et sted, hvor han ikke får øje på den hele tiden, og forsiden, som gjorde ham stakåndet ved første udkast, fordi den så helt rigtigt slog stemningen an, er pludselig lidt bleg, intetsigende, indikerer en tilfældig tryksag om tilfældige mennesker på en tilfældig adresse, noget man har set tusinde gange før.

HAN LAVER EN KANDE kaffe til at tage med over i skuret. De beholdt den første skurvogn som hans arbejdsværelse, skrive-skuret kaldet, og købte en større til at bo i: køkken, bad, stue, soveværelse. Befriende enkelt, men fandens til hyr at få den

okset på plads. Der måtte piloteres, fordi hele området består af eng og mose, kun med lidt sol omkring selve vognen. Folk forstår ikke, hvad der forhindrer dem i at fælde nogle af træerne, men de kan godt lide det dunkle og fornemmelsen af gemmested. Ada ligner ham, hvad det angår. Da de først var flyttet ind, blev der ikke rykket en stol eller skiftet et gardin. Så anderledes end Helene, som byggede rede uafsløjet.

Ada bor i sin krop, og den er en værdig bolig. Hun er velproportioneret med, for en halvtredsårig, forbløffende strunke bryster, som hun da også viser frem, så meget man nu kan tillade sig, når man har en ledende stilling i det offentlige. Tækelige skjorter, men altid åbne til lige over bh'en. Ikke at hun er indladende, tværtimod! Nogle kunne måske tro det, men fra de sparsomme stunder, hvor Per har hendes fortrolighed, ved han, at hun helst er fri for nærhed, at deres forhold passer hende perfekt, fordi han har så rigeligt i sine egne tanker og aldrig afkræver hende noget, hun ikke er parat til at give. De er et godt par med gensidig respekt. Dog, hvis han for længe har taget hende som en selvfølge, kan han være sikker på, at hun for at holde ham vågen sender en slags morsesignal til hans evigt latente uro. Hun er forbløffende direkte, så meget at han, og andre med for den sags skyld, gang på gang bliver blæst omkuld af hendes kontante meldinger, som da hun ved et af deres første møder fortalte ham, at hun ikke kunne få børn og nægtede at se det som en tragedie. Hvis det var sådan nogle drømme, han havde, kunne de lige så godt afbryde forbindelsen straks, sagde hun. Men man skal ikke lade sig narre af den tilsyneladende åbenhed. Oplysningerne er nøje doseret, og hvis man prøver at hive mere ud af hende, mødes man af et blik som fra en ekspedient, der høfligt siger, desværre udsolgt, skønt både han selv og kunden ved, at han har gemt den sidste billige Barolo til en anden.

Det med barnløsheden generede ham ikke. Han havde kun haft kortvarige forhold siden Helene og var flygtet, hver gang fremtidig familie var på programmet. Ada kom som en befri-

else eller åbenbaring, og sådan opfatter han hende stadigvæk, ja indimellem kan han næsten komme til at græde af taknemmelighed. Som forleden til en koncert, da hun rejste sig for at gå på toilettet, og han havde på fornemmelsen, at samtlige fem hundrede mennesker i hallen fulgte hende med øjnene, hendes stålgrå hår, ranke holdning, vrikkende selvbevidste hofter. Han hørte ikke musikken, ænsede knap, når et nummer var forbi og publikum klappede, sugede bare synet af hende til sig. Hun er min kone, tænkte han, hun fylder enoghalvtres næste gang, og jeg har lige siddet og taget hende på benene. Alligevel var han ikke sikker på noget som helst.

De elskede, da de kom hjem. Hans trang til hende var så svulmende, at han ikke kunne være til for den, det var før udgivelsen, og livet trængte sig på fra samtlige sider, muligheden for at alting ville ændres om nogle dage, at hun skulle se ham i blitzlys, endelig åbne øjnene på vid gab i stedet for som hidtil at knibe dem en lille smule sammen, som om hun foretager en taksering. Bagefter stod de sammen og skuede mod morgenlyset, der var mange timer borte, men som man af en eller anden grund altid længes efter. Han holdt om hendes nøgne krop og tegnede skulderlinjen med små kys, forløst og fuld af selve det store, fantastiske liv.

– Vi er som to børn, sagde hun, – Hans og Grete helt alene i skoven, og vi har kun hinanden.

Han vidste, at hun ikke kunne have sagt det, hvis det havde været lyst, eller hvis de havde siddet over for hinanden, kun i mørke og fordi han var bag hende, og han vidste også, at det var utænkeligt nogen sinde at nævne det lille glimt af sjæl, hun havde vist ham. Men hvis det havde været tilladt, ville han have sagt, at hendes fortrolighed gav ham styrke til mange måneder.

4

SELV EFTER ALLE DE ÅR kan jeg huske hvert sekund. Fra telefonen ringede, og mor knækkede sammen, som om hun ikke kunne få luft og gled ned på gulvet. Mærkeligt nok var jeg i stuen, jeg opholdt mig ellers konsekvent på mit værelse. Det var noget, jeg tænkte meget over i tiden efter, om Gud havde bestemt, at jeg skulle opleve dramaet helt fra starten. Hun rakte en arm ud i luften, som om hun var ved at drukne, og jeg stod og så på hendes hånd med den der skæve lillefinger, som havde været brækket, og tænkte: Skal jeg? Men vi var jo som hund og kat på det tidspunkt, og jeg plejede sgu ikke at røre ved hende. Så gav hun sig til at skribe, og jeg var nødt til det. Men idet jeg tog fat, løftede hun hovedet og så på mig med den mest udtalte væmmelse, som når man snupper et glas juice i køleskabet, og først, når man har fået det i munden, opdager, at det er æggeghvider. I det samme blev jeg skubbet væk af far. Han forsøgte at trække hende på benene, men fik kun fat i kjolen, som krøb op under armene, så man kunne se hendes hudfarvede strømpebukser og sloggitrusserne indenunder. Han strøg den på plads, og hun væltede igen, så lang hun var.

– Så sig dog, hvad det er! råbte han, og da hun bare stønnede, – for fanden, Kirsten!

– Helene er død, hviskede hun, men det var den slags hvisken, som man kender fra teatret, der når ud til den fjerneste krog af rummet.

Hold da kæft, hvad sker der her! tænkte jeg – det sivede

ikke rigtigt ind – og forholdt mig helt stille, bange for at gå glip af noget, mens hun fik det sagt. En bilulykke.

– Hvem kørte? smældede min far.

– Det gjorde hun selv. Det var en lygtepæl.

Og hospitalet, det gullige lys, venteværelset, folk der løb hurtigt, men stille, følelsen af at være i vejen. De havde lagt noget over hende helt op til halsen og arrangeret håret, så det rammede ansigtet ind. I den ene side rørte det næsten ved munden, da jeg ville stryge det væk, slog min mor mig over fingrene. Du smilede til mig, som om du ville sige: Tag dig ikke af det, og lidt senere, da hun stod og klamrede sig til dig, sneg jeg mig til at rive en tot af. Det gav et ryk i Helene, næsten som om hun var levende.

– Du skal bare sige, hvis du vil være alene med hende, sagde min mor. Hun så sultent på dig, som om hun med sine egne hænder ville lægge jer sammen ned i kisten, og du lignede et fanget dyr, og jeg tænkte, at det ville du allerhelst, men du kunne ikke sende os ud. Vi havde ret til hende alle sammen.

Du var ikke i stand til at svare, fordi stemmen ligesom var for tør, men til sidst hostede du, at du havde været alene med hende, siden du kom, så nu var det vores tur, og gik ud og tændte en cigaret. Jeg gik med, og du trak mit hoved ind til dit bryst, du var så mager, at det gjorde ondt i mit øre, men jeg nød det alligevel. Og senere, hjemme i lejligheden, da dine forældre var kommet, gjorde din far ligesådan. Han havde nøjagtigt den samme måde at gribe fat i mig på, bare mere kød på kroppen, og jeg husker det, som om jeg gik fra favn til favn, som om vi alle sammen lå i universets store, beroligende arm og græd, og hvor man end vendte sig hen, tog nogen fat i en og trøstede, varmede, betroede én noget om Helene, og selv mor klemte mig, så jeg var ved at gå i stykker.

Tak Helene, tænkte jeg og knyttede hånden omkring hendes hårtot. Det er pænt af dig at arrangere alt det her. Nu forstår jeg det hele. Det var dig, der blokerede for kærligheden,

men endelig har du lukket op for hanerne. Det skal jeg aldrig glemme dig for.

– Lille Søs, hulkede min mor, – nu må vi passe på hinanden. Hun greb mig om nakken, trak mit hoved tilbage og så mig ind i øjnene. – Aldrig må vi glemme det, der sker lige her, vi skal holde sammen. Jeg nikkede. – Lover du mig det? Som et forhør.

– Ja, sagde jeg højt, og hun rakte ud efter far og tog ham med, og vi var en familie, vi elskede hinanden, vi var bundet og løst op på samme tid, og det var helt ærligt det smukkeste og mest levende, jeg nogen sinde har oplevet.

Jeg tror, du indimellem forsøgte at undslippe, men min mor havde fat i dig også.

– Du er det eneste, vi har tilbage af Helene. Vi vil ikke miste dig, sagde hun.

– Selvfølgelig ikke, svarede du. Jeg så på din egen mor. Hun havde en dyb rynke mellem brynene og så ingen af os andre, kun dig, sagde ingenting. Din far holdt hende om skulderen, og somme tider stod du imellem dem, og somme tider var det mig. Og sådan var varmen fælles, den blev lukket ud i portioner, små og store, komprimeret eller ganske forsigtigt, som en brise i ansigtet, men der var nok, hvor den kom fra. Man kunne svømme i den, og jeg ønskede, at det aldrig ville holde op.